

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

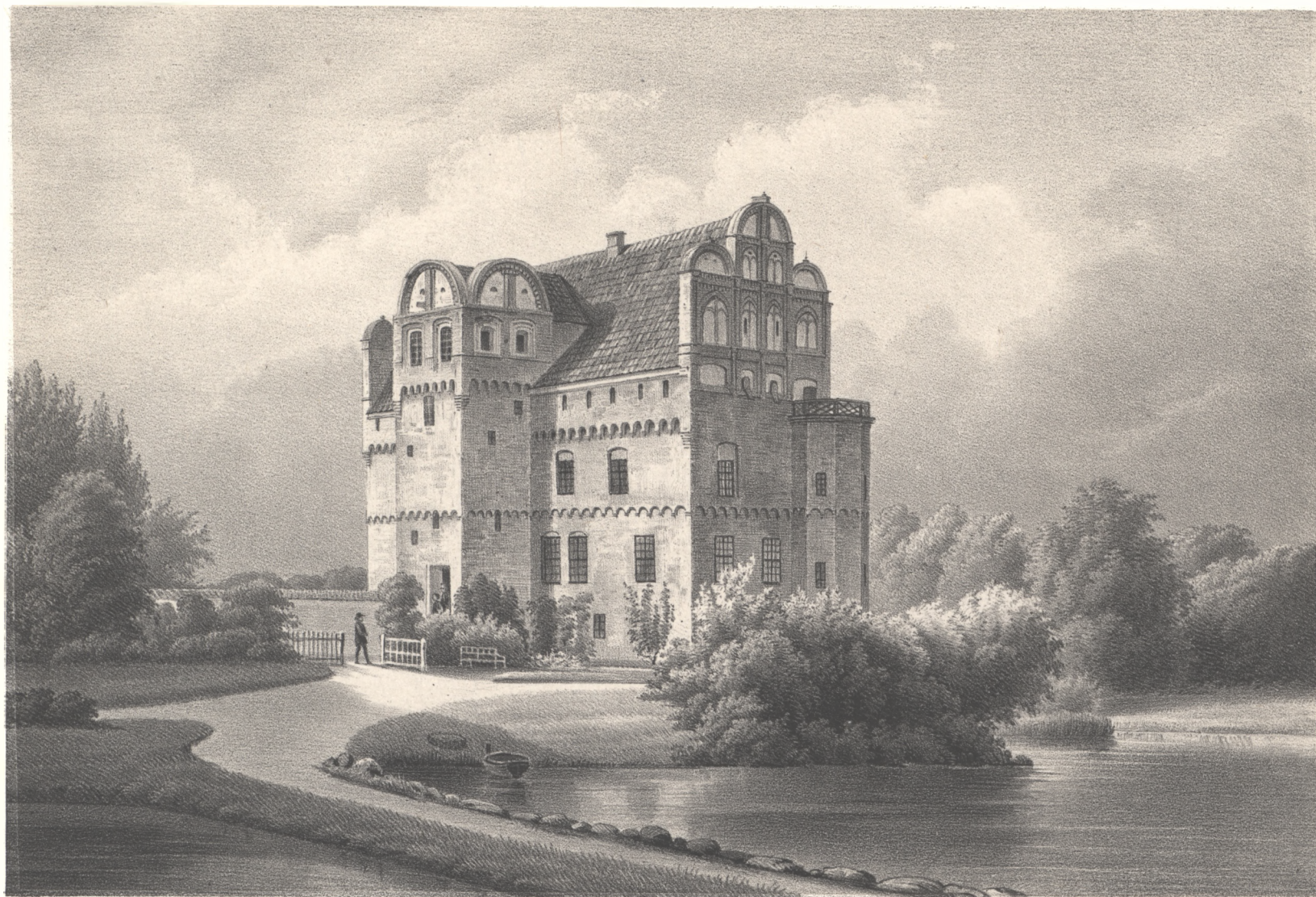
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Richardt & Becker,
Herregaarden
Hesselagergaard
i Fyen.
1851.

F. Richardt del. A. Noy lith.

C.A. Reitzels Forlag.

Em. Bærentzen & Co lith. Inst.

HESSELAGERGAARD

i Fyn, opført 1570.

HESSELAGERGAARD

i Fyn, opført 1570.

Denne mærkelige Gaard, opført i en Stil, der ellers er temmelig ukjendt her i Landet, ligger i Hesselager Sogn, Gudme Herred i Svendborg Amt, 3 Mile fra Nyborg og 2 Mile fra Svendborg. Eggen er een af de smukkeste i Fyn, med rig Afverling af Marker og Enge, Bakker og Skove. Gaarden ligger i en Dal ved en lille Aa, kun en halv Fjerdingvej fra det store Belt, over hvilket man seer Langeland og flere mindre Øer samt i lang Afstand Sjælland; mangfoldige Sellere passere daglig forbi og oplive den store Vandflade. Omkring Gaarden findes anseelige Grave, hvoraf en Deel er opfyldt og forvandlet til Have; ved Gaarden ligger en Korn- og en Oliemølle; ved Stranden findes et hyppeligt Udfibningssted, ved hvilket et Kalkværk og et Teglværk til 50,000 Steen. Fra Beltet har der tidligere uden Tvivl været Opselling lige til Gaarden, ligesom man endnu i Engen, den saakaldte Teglgårdss, finder Levninger af gamle Bulværker. Til Gaarden høves hyppeligt Fiskeri, saavel i Stranden af de almindelige Saltvandsfisk, som i Aaen af Aal, Gjedder, Foreller og Laxarter. Paa Godset ligger den bekjendte Damesteen, der skal være den største i Danmark og har 83 Alen i Omkreds samt en Høide af 20 Alen over Jorden.

Hovedbygningen er opført i Aaret 1538 *) af den berømte Kantøler

Johan Frits, een af Danmarks meest fortjente Mænd, rimeligvis paa Ruinerne af den ældre Bygning, hvis Mure man endnu skal kunne kjende, idet den øverste fremtrædende Deel af Muren med sine Skydehuller og runde Gavle skal være ganske forskjellig fra den nederste Deel, og hverken Stenene eller Kalken være saa faste som i denne. Hovedbygningen bestaaer af en meget massiv to Etages Bygning, opført paa en stærkt ophøiet Grund, midt i et Morads, og omgivet med dobbelte Grave. Ved hver Ende af Hovedbygningen findes et lavt Taarn, med Skydehuller foroven og forneden, samt desuden midt paa Huset et stærkt, firkantet Porttaarn, gjennem hvilket Indgangen er. Tilførendes der desuden et stort ottokantet Taarn foran den inderste Bro, hvorfra man gik ind til tvende Bygninger paa to Etager, hvilke laae imellem begge Broerne og tilligemed Taarnet tjente til at forsvare Indgangen: disse tre Bygninger ere imidlertid afbrudte i Begyndelsen af dette Aarhundrede. Paa den egentlige Hovedbygning ere mangfoldige Skydehuller foroven og forneden, samt desuden øverst oppe en Række skraae Huller til at helde kogende Vand igjennem, 13 paa hver Side; ovenover disse Huller løber rundt om Muren en bred Vægtergang med mange Udfigshuller. I Taarnene, som tilførendes havde Kupler, men nu kun ere dækkede med Brædder, er Indgangen fra den stærkt hvælvede Kjelder, hvorfra der ogsaa gjennem en Pille er en hemmelig Dypgang til et Værelse. Værelserne ere saa og simple. I en Pille i Kjelderens siges en Jomfru at være indmuret og endnu stedse at spørge, ligesom hendes Fader, den saakaldte Staal-

*) Paa Prospektet staaer af en Feiltagelse 1570.

HESSELAGERGAARD

i Fyn, opført 1570.

Mester Johan Friis fik i Aaret 1525 af Kong Frederik Brev paa en Jord i Odense, som havde tilhørt Christiern, der var Skriver paa Kjøbenhavns Slot og uidentivt var flygtet med Christian den Anden. 1527 fik han jus patronatus til Hesselager Kirke med Ret til at kalde Præst og Degn, 1528 Livsbrev paa Vorgeleie i Dalumkloster med fire Heste, selv naar han ikke var i Tjeneste, 1529 Tilladelse til at indløse Den Brafen i Lille Belt fra vor Frue Kirke i Nyborg, som havde den i Pant for 120 Mark danske, samt den Anpart i Gaarden Ovenstov i Gudme Herred til Foræring, som tilhørte Oluf Pedersen, der havde forladt Landet med Søren Korby, efterat have ført Avindskjold imod sit Fædreland i dennes Tjeneste. 1530 fik han Livsbrev paa Dalumkloster imod at tilbagelevere det Brev paa den aarlige Byskat af Svendborg, han tidligere havde erholdt, underholde Klosterjomsfruerne og tjene af Klosteret med to gerust Heste; samme Aar fik han af Hesselager Kirke 2 Gaarde i Hesselager og Bordemark*) i Pant for 200 Mark danske, for hvilke han til Kirken havde kjøbt en Klokke, som veiede 4½ Skpd. foruden Jerner. 1532 fik han til Foræring af Kongen en Gaard i Skovby Herred, Sogn og By, som havde tilhørt Niels Brahe af Vandaa og var tilfaldet Kronen, da han havde ført Avindskjold imod sit Fædreland og derfor var henrettet; samme Aar folgte Kongen ham 5 jordegne Gaarde og 2 Fæstegaarde i Hesselager By, hvilke han havde i Pant for Penge, han i sidste Teyde havde forstrakt Kongen, samt dertil en Gaard i samme By, hvilken Kongen havde tilbyttet sig af Fru Else, Fr. Claus Krummediges Eft.; angaaende det jordegne Gods tillodes det ham at handle med de Bønder, det tilhørte, om han kunde affjøre dem det, da de ellers skulde beholde deres Frihed, men skulde de nogenfinde forbryde dette Bøndergods eller det komme i Fald i nogen Maade, skulde det tilhøre Johan Friis og hans Arvinger og ikke komme til Kronen; paa hvilken af disse Maader Johan Friis erhvervede Bøndernes Ret i Gaardene maae vi lade være usagt, men 12 Aar efter vare de hans Fæstegaarde. Samme Aar fik han af Kongen det Privilegium, at alle hans Bønder i Hesselager Sogn til evig Tid skulde være frie for al Kongeskat og Kongeægt. Endvidere blev han i dette Aar Kongens Rantsler og

udvirkede for sit Len Dalumkloster at alle dets Bønder i Hunderup By her efter skulde høre til Hjallose Sogn, da de tidligere hørte under St. Albani Kirke i Odense. 1536 skjødede Kongen ham Brendestovgaard i Sunds Herred. 1538 opbyggede han Hesselager paany og lod samme Aar gjøre Markeskjel mellem Hesselager og Gudme Marker. 1539 fik han kongl. Bevilling for sig og Arvinger paa Birkeret for alt hans Gods i Hesselager Sogn, Skjødebrev paa en Gaard i Odense, som han havde i Pant af Kronen, samt desuden Lensbrev paa Leffende Gaard og Gods i Sjælland, quit og frit. 1540 mageskiftede han til Kronen Tegbjerggaard med 17 Gaarde og 2 smaa Møllepverne i Dds Herred for Hagested Gaard og By, hvilket han dog selv skulde indløse for 800 Mark lybst og 100 rhinske Gylden, som det stod i Pant for siden Christian den Førstes Tid; samme Aar lod han i Hesselager Kirke opsætte en Marmorsteen over sin Fader, Farfader, Oldfader og Oldmoder, som der ligge begravne. 1541 fik han jus patronatus til Hagested Kirke samt Birkeret for alt Godset i Hagested By og alt, hvad han eller Arvinger kunde erhverve der i Sognet. 1542 fik han Brev af Kongen paa tre Gaarde i Vennebo sin Livstid, hvilke aarligen skulde 1½ Td. Smør, fordi han velvilligen havde afstaaet Kongen Rønnebæksholm, hvorpaa han havde Livsbrev af Frederik den Første. 1544 fik han fjerde kong. Dombrev og 1545 Laasebrev paa Hesselagergaard og alt sit øvrige Gods i Fyn, nemlig Hesselager Hovedgaard, By og tvende Møller, Bordemark Gaard, By og Mølle med de Fisterhuse i Bordemark Skov*), jus patronatus til Hesselager Kirke og Birkeret til hele Sognet, Lundebæks Mølle, Halvdelen af Albjerg Skov med tvende Bol, Lundeborg og Albjerg Skovhuus, 5 Gaarde i Dre Sogn og By, 2 Gaarde i Gudme Sogn og By, Gjelbbjerggaard**), 1 Gaard i Brendrup i Gudbjerg Sogn, 1 Gaard i Ellerup, 2 Gaarde i Drendrup med 1 Gaard og 1 Mølle i Drendrup Skov, 2 Gaarde i Hjellerup i Gisle Sogn, 2 Gaarde i Dverndrup, 1 Gaard i Trunderup, Brendstovgaard i Kirkeby Sogn, Fraudegaard med 6 Gaarde i Fraude By, 1 Gaard i Birkum, 2 Gaarde i Øster Hæsing,

*) Bordmark.

*) Da hele Hesselager Sogn alt dengang tilhørte Johan Friis, maa herunder være regnet Revsøre, Vosere og Boholt.

**) Gallebjerg.

HESSELAGERGAARD

i Fyn, opført 1570.

1 Gaard i Haastrup, 1 Gaard i Strilling i Vends Herred, 1 Gaard i Svendstrup i Steenløse Sogn, ialt Hovedgaarden med 3 Møller og hele Hesselager Sogn, hvilket 1760 udgjorde 74 Gaarde og 51 Huse, samt desuden 1 Mølle og 32 Gaarde Stregods, ialt 106 Bøndergaarde, ifald Hesselager Sogn kan antages for ligesaa stærkt bebygget med Gaarde som 1760. 1548 fik han et Laasebrev paa sine Eiendomme i Fyn, der imidlertid vare blevne forsøgede med 1 Gaard i Hjellerup, 4 Gaarde i Ryslinge, Mullerup Hovedgaard med 2 Gaarde, 2 Gaarde i Popholt, 9 Gaarde i Ellerup, 4 Gaarde i Gubbjerg med $\frac{1}{2}$ Mølle, hele Rafendrup By, som 1557 siges at have 8 Gaarde, 1 Gaard i Dre, 1 Gaard i Dverndrup, 1 Gaard i Ferritslev i Kølsted Sogn, 1 Gaard i Boense, 1 Gaard i Roussildt i Bindinge Sogn, 1 Gaard i Skjellerup, 1 Gaard i Lindskov, 1 Gaard i Drystrup i Bjerre Herred, 1 Gaard i Stubberup paa Hindsøholmen, Pugholm i Skam Herred, Tyreborggaard i Horne Sogn, 11 Gaarde i Bjerne, 1 Gaard i Østeb, 1 Gaard i Øster Hæfinge, 1 Gaard i Stouby, 3 Gaarde i Gjesteløv, 2 Gaarde i Skorup i Baag Herred, 2 Gaarde i Hjemløse Sogn, Mosebo kaldede, Norbygaard i Kierum Sogn, 1 Gaard i Ørsted, 2 Gaarde i Mulrud i Dreslette Sogn, 1 Gaard i Skydebjerg, 2 Gaarde i Glimsberg i Kiunge Sogn, 1 Gaard i Kustrup i Vends Herred, hvorimod den Gaard i Birksund var bleven afhændet; ialt 1 Hovedgaard, $\frac{1}{2}$ Mølle og 68 Gaarde, samt Herligheden i 4 Kirkegaarde*), 1 Gaard i Ddense og 1 Gaard i Nyborg; Kantølerens Eiendomme i Fyn udgjorde altsaa i Aaret 1548 2 Kjøbstedgaarde, 2 Hovedgaarde, 4 $\frac{1}{2}$ Møller og 174 Bøndergaarde samt Herligheden i 4 Kirkegaarde, hvilket nu vilde være et meget anseeligt Baroni. Desuden eiede han paa Langeland 12 Gaarde, i Sjælland Hægested Gaard og Gods, hvor han 1555 lod opføre en ny Hovedbygning, af hvilken nu kun et lidet Taarn er tilbage, da Resten opbrændte 1670, samt Borreby Gaard og Gods, hvor han 1556 lod opføre den prægtige Bygning, som endnu er til og skal have kostet 80,000 Daler at opbygge, om dette ellers er sandt; hans samlede Eiendomme vilde nu udgjøre et meget anseeligt Grevskab.

*) Det er Gaarde, som tilhørte Kirker, hvortil de svarede deres Landgilde, medens Johan Friis kun havde Herligheden.

Samme Aar 1548 oprettede Johan Friis af Hesselager Hovedgaard og Birk samt alle de Eiendomme, han allerede havde eller kunde erhverve i Gudme Herred, et Stamhuus, som udeelt skulde gaae i Arv til hans nærmeste Slægt paa Skjoldfiden*), og erhvervede derpaa Kongens og Rigsraadets Confirmation. For Dalumkloster, hvormed han var forlenet paa Livstid, erholdt han samme Aar fri Birkeret for Klosterets Gods i Sanderum, Hjallose og Brendekilde Sogne, samt Bellinge og Renholdt Byer, ved sin Forben, hvilket udtryffeligen bemærkes, samt desuden i Foræring til Klosteret to Kronen tilhørende Gaarde i Sanderum og Bellinge Sogne, af hvilke den første var jordegen; desuden tilstod Kongen ham, at hans Arvinger maatte beholde Klosteret i 9 Aar efter hans Død. 1550 overdroges ham Skjellstjør By i Befaling og Forsvar, da der her var stor Uenighed mellem Borgmester, Raadmænd og menige Borgere, hvorved de Fattige ofte bleve forurettede. 1551 skaffede han Klosteret 10 Gaarde i Fyn i Magestifte af Kronen imod 14 Gaarde og 7 Huse paa Vrs. 1552 forleenedes han med Skovkloster**) Gaarde i Spijellerup og Høie, fik 1553 jus patronatus til Boslunde Kirke ved Skjellstjør med Kongetienden, imod at han havde Tilshyn med at de to andre Tiender kom Præsten og Kirken tilgode, og kjøbte 1556 Binderupgaard med tiliggende Gods, som han havde i Pant af Kronen, for 2000 Daler over Pantesummen. 1557 tog Kantøleren et nyt Laasebrev, dog denne Gang kun paa sine Eiendomme i Gudme Herred, altsaa det egentlige Stamhuus, hvis Tiliggende deri beskrives saaledes: Hesselager Hovedgaard med alle de Agre, Ænge, Skove, Marker, Fiskevande og Eiendomme, som nu bruges dertil, og Halvparten af Albjerg Skov med en Gaard sammesteds og nogle Fiskerhuse ved Stranden samt et Stykke Jord i samme Skov ved Stranden, som Johan Friis's Teglgård staaer paa; dertil Hesselagergaards Mølle, Skovsmølle kaldet, Hesselager By og al Hesselager Grund, Børdemark By, Refsør, Børs, Kølholte By og Fiskerholt, med al Eiendom paa disse Byers Grund, hvilket er hele Hesselager Sogn og Birk; dertil 9 Gaarde i Dre, Herligheden af en Kirkegaard i Beldstrup, 11 Gaarde i Gudme, Gjeldbjerggaard med 5 Gaarde i Gjeldbjerg By,

*) 3 Mandstlinien, altsaa med agnatisk Succession.

**) Nu Hørluffholm.

HESSELAGERGAARD

i Fyn, opført 1570.

5 Gaarde i Gubbjerg, 8 Gaarde i Rakendrup, en Gaard hedder Falle, 5 Gaarde i Popholt og Mullerup*), 10 Gaarde i Ellerup, 1 Gaard i Brenderup, 1 Gaard i Langaa, saa at Stamhuset udgjorde 145 Bøndergaarde**) og Herligheden i en Kirkegaard, alt liggende umiddelbart under Hesselagergaard, da Mullerup Hovedgaard nu var nedlagt. Samme Aar lod Kantsleren sin Sognekirke betydeligt forbedre og udvide ved Tilbygning af et stort Capel, hvorom der blev sat en Indskrift i Kirken. Til at laane Kongen Penge havde han altid viist sig redbon, langt mere end de fleste andre høie Embedsmænd, hvorfor Kongen gjentagne Gange roste ham, saaledes forstrakte han Kronen uden Pant 1553 1000 Daler, 1554 1000 Daler, 1559 4000 Daler, 1561 300 Engelotter (675 Daler), o. s. v. 1560 bevilgede Kongen ham jus patronatus til Gubbjerg Kirke, skjødede ham 1561 Kronens Ret i en jordeggen Gaard i Rastrup ved Hagested, skjenkede ham samme Aar Herligheden i to Kirkegaarde i Neersløv Sogn sammesteds og overdrog ham i Magestifte Espgaard i Boslunde Sogn, der skyldte aarlig 4 Pund (13½ Ld.) Meel, men laae øde, imod en Gaard i Korsør, hvilken Sognepresten havde i Leie af ham for 10 Daler om Aaret. 1562 magestiftede Kongen til ham hele Nøsendrup By i Høielse Sogn, Ramsø Herred, som var 6 Gaarde, og dertil 1 Gaard i Meerløse Herred, Agerup Sogn, Torup kaldet, imod Besterbygaard Hovedgaard med 1 Veirmølle, 1 Vandmølle, 11 Gaarde og 4 Huse; samme Aar solgte Kongen ham 3 Gaarde i Arnakke i Meerløse Herred og 1 Gaard i Boslunde i Slagelse Herred. 1565 fik han Leffende Gaard og Gods i Pant af Kronen for 4000 Daler, overværede 1569 tilligemed Niels Raas Fredsforhandlingerne med Sverrig i Ulfsbæk, fik den 14 November 1570 Brev paa de Kronens Gaarde i Spiellerup — af Skovklosters Gods, — som han havde i Pant for 400 Guldgylden, at beholde uindløste sin Livstid, samt Livsbrev paa Leffende Gaard og Gods, deslige paa Drøsløvs By, 4 Gaarde i Egerup, 1 Gaard, som kaldes Evenstrup, med 2 Møller, at beholde afgiftsfrit, men kun kort Tid nød han denne sidste Forlening, da han allerede døde den 5 December 1570 i sit 77de Aar, kraftig og virksom til

det Sidste. Hans Død voldte almindelig Sorg, men meest hos to Mænd, som han især havde begunstiget, nemlig Lyge Brahe og Anders Vedel, hvilke begge senere kom til haardt at savne ham og hans mægtige Beskyttelse, da en anden Tid, som var Videnskaberne mindre gunstig, bragte dem Mis kjendelse og Forsølgelse.

Med alle Johan Friis's fortræffelige Egenskaber var der uheldigviis forenet een, som var almindelig for hans Tidssalder, endog hos de største og meest fortjente Statsmænd, men for hvilken vi saare gjerne havde seet netop ham fri. Det Foregaaende har allerede viist os dette Charactertræk hos ham, nemlig en overvættes stor Begjærighed efter Gods, som han i sin høie Stilling og med sin store Dygtighed fandt Leilighed nok til at tilfredsstille, idet han erhvervede sig en ualmindelig stor Rigdom. Derfor dette altid var seet ved lovlige Midler, lod der sig heller intet sige derimod, men uheldigviis har dette ikke været Tilfældet, da vi have Beviser for at han har misbrugt sin store Indskyldelse over Kongerne til af dem at erholde til Salg og i Foræring Gods, som de ikke vare berettigede til at overdrage ham. Denne Overbærenhed varede imidlertid kun til hans Død, thi derefter lod Kongen hans Arvinger indstævne for det Gods, den afdøde Kantsler havde magestiftet, kjøbt og i andre Maader erhvervet sig af Kronen, Klostre og Kapittler, hvoraf en Part skulde være imod Recessen; disse forligte sig imidlertid med Kronen om denne farlige Sag, for hvilken de „fornøiede“ Kongen i andre Maader, nemlig ved at betale ham 50,000 Daler*) og derefter den 4 Januar 1573 fik Tilladelse til at beholde alt Kantslerens efterladte Gods. Iøvrigt er det vanskeligt at begribe, hvad Feil han egentlig beskylledes for, thi der var intet Forbud imod at købe jordeget Gods, naar Kongen dertil gav sit Minde; snarere skulde vi troe at Kongen har ladet Arvingerne tiltale, fordi han og hans Fader uden Rigsraadets Samtykke havde solgt og skjenket Kantsleren Gods, men under alle Omstændigheder synes den brugte Fremgangsmaade temmelig haard. Det samme gjelder om Herredagsdommen af 1572, som vi strax komme til.

*) Mullerup Hovedgaard var altsaa den ene af disse.

**) Hesselager Sogn regnet ligesom 1760 for 74 Gaarde.

*) 1 Ld. Rug spandt Maal kostede 1572 1 Daler, saa at denne Affindelsessum efter vore Kornpriser udgjør 500,000 Rddl.

HESSELAGERGAARD

i Fyn, opført 1570.

Johan Friis havde aldrig været gift, hvorfor Hesselager tilfaldt hans ældste Broder søn, Niels Friis, der ifølge Stamhusbrevet af 1548 skulde have det udeelt, saaledes som Laasebrevet opregner det, men hans Svoger, Rigsraad Bjørn Andersen, søgte ham til at lade det komme til Stiftet efter Loven; da Abelen dengang ikke var gunstigt stemt for Stamhuse, faldt Herredagsdommen af 14 Juni 1572 ud til Fordeel for Bjørn Andersen, stotende sig paa at Loven kræver Lighed i alle Søbdfendestifter, blot at en Broder faaer dobbelt Lod imod en Søster, og yttre den Formodning at Kantseren havde erhvervet Kongens og Rigsraadets Confirmation „ved vrang Underviisning.“ Godset splittedes da igjen og Mullerup kom til Søsteren Elisabeth Friis, gift med Jacob Hvittfeldt til Lilla og Verretsgaard. Niels Friis fæstede 1572 Orbøl Sogns Kirketiende og halve Kongetiende af Kronen, købte 1585 Orbøllunde af sin Broder Frederik Friis til Hagested og opførte 1592 den smukke Hovedbygning sammesteds, som endnu er til. Bredestovgaard, som tidligere laae i Kirkeby Sogn i Sunds Herred og heller ikke nævnes i Laasebrevet af 1557 paa Godset i Gudme Herred, var nu henlagt under Gubbjerg Sogn i Gudme Herred, rimeligvis ved Kantserens Foranstaltning, for at bringe Gaarden ind under Stamhuset; derefter blev den oprettet til Hovedgaard og tilhørte 1589 Niels Friis, der lod den drive ved en Foged. Paa Breden havde Niels Friis sit Stod eller Stutteri, hvortil man i ældre Tid fortrinvis yndede smaa Der, paa hvilke man lod Hestene gaee ude baade Sommer og Winter. 1589 var Niels Friis Befalingsmand paa Nykjøbing Slot paa Falster, 1592 forlenet med Salken Len i Norge, 1596 med Tranekjær Slot paa Langeland, hvilket han beholdt indtil sin Død i Aaret 1610. I Forening med sin Farbroder Kantseren og sine tvende Brødre stiftede han de Frisers Stipendium for fattige Studenter, hvilket 1848 udgjorde 30,182 Rdd. Gubbjerg Kirke lod han 1589 istandsætte. Af en Stat af Guldsmykker, som blev fundet paa Lundeborgs Mark, lod han 1585 slaae nogle Skuepenge, hvorpaa findes hans og Fruens Navne og Vaabener. Han var gift med Fru Bibeke Gyldenstjerne, som kun overlevede ham i to Aar; i Hesselager By oprettede de en Skole samt et Hospital for otte Lemmer. Af deres Børn arvede Lønne Friis Hesselager; han var Befalingsmand paa Stjernholm og døde 1642, hans første Frue, Anne Pødebusk, 1626, den anden Lene Barnekov, overlevede ham. Hesselager tilfaldt hans Søn af første Egteskab,

Niels Friis, hvis Frue Ingeborg Parsberg af Vormarkgaard og 2 andre Bøndergaarde oprettede en Hovedgaard, som hun folgte 1664. Krigen havde ødelagt dette Gods, ligesom det øvrige Land, og de høie Statter til Kronen, hvilke Bønderne ikke kunde svare, gjorde det ved hendes Død i Aaret 1679 nødvendigt ogsaa at sælge Hesselagergaard, efterat den i over 250 Aar havde været i Friserne's Hænder, men denne Periode ødelagde de fleste gamle danske Familier; ogsaa Godset i Hesselager Sogn blev nu tildeels frasolgt og aldrig mere samlet fuldkomment under Hovedgaarden.

Cancelliassefor Povel Zacharias Grønvold købte Hesselager Gaard og tilbageblevne Gods 1682 og beholdt det til sin Død i Aaret 1701; derefter hans Svigersøn, Cancelliraad Niels Buchholt, dennes Svigersøn, Commerceraad Laurids Baggesen, Amtsforvalter i Nyborg, og Frue, Ollengaard Buchholt, hvilken Sidste atter købte Vormarkgaard og gjorde 3 Bøndergaarde deraf, ligesom den forhen havde været; hun døde 1764, hvorefter hendes Søn, Commerceraad Niels Baggesen, arvede Gaarden og meget forbedrede Eiendommen, der siden 1660 var i en maadelig Forfatning, saavel Hovedgaarden som Godset og Hesselager Kirke, hvilken sidste han 1770 lod fuldstændigen istandsætte, baade udvendigt og udbvendigt, samt i Choret en Marmortavle opsætte over sine Forældre. Ved hans Død arvede Overkrigscommissair Friis Gaarden og optog i den Anledning de gamle Frisers Vaaben, skøndt han ikke var af Adel. Af ham købte Etatsraad Dons 1802 Gaard og Gods, som dengang udgjorde 44 Td. 5 Skp. 3 Fdk. frit Ager og Engs, 3 Td. 2 Alb. Skovskylde og 5 Td. Møllekylde, samt 348 Td. 5 Skp. 3 Fdk. 2 $\frac{1}{2}$ Alb. ufrat Ager og Engs Hartkorn; det sidste forøgede han ved Indkjøb af Gods, som bortsolgtes fra Veistrupgaard, til 396 Td. Hartkorn, udfstiftede Bøndergodset og udflyttede Gaardene, forbedrede Hovedgaardens Avling og bragte saaledes Eiendommen i en for sin Tid meget god Stand. 1819 solgte han Gaard og Gods til sin Søn, Andreas Dons, som endvidere ved Kjøb har forøget det ufrat Hartkorn til 405 Td. 4 Skp. 3 Fdk. Ager og Engs, 1 Td. 5 Skp. 1 Fdk. $\frac{1}{2}$ Alb. Skovskylde Hartkorn, fordeelt paa 47 Bøndergaarde og 70 Huse, hvilket rigtignok kun er lidet imod Godsets Størrelse for 300 Aar siden; Hesselager Sogns Konge- og Kirketiender høre endnu til Gaarden og ere matrikulerede ialt for 58 Td. 4 Skp. med tiendeydende 1194 Td. Hartkorn; det tidligere Virk udgjorde altsaa 597 Td. Hartkorn. Hovedgaardens Tiliggende

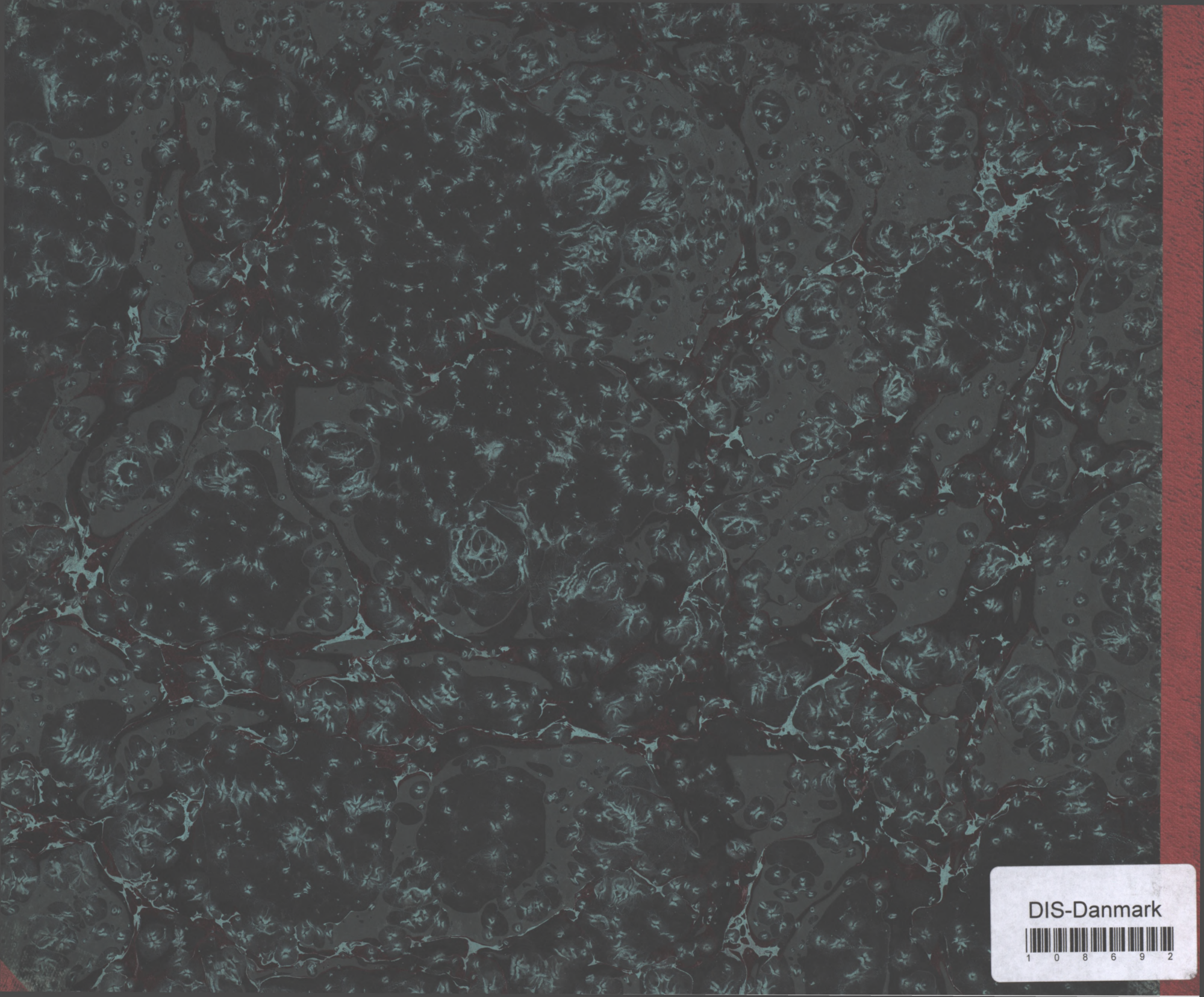
HESSELAGERGAARD

i Fyn, opført 1570.

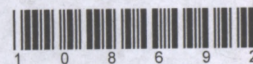
er 450 Td. Land Ager og Eng og 400 Td. Land Skov, hvoraf dog 250 Td. Land er ung Skov og tildeels bestaaer af Elle og Hessel, men det Hele er i god Cultur og giver en betydelig Indtægt. Jordbunden saavel paa Hovedgaarden som paa Bøndergodsset bliver meget vel dyrket og er i sig selv udmærket god og frugtbar. Under Hesselagergaard hører endvidere Aalsgaarden Strandsgaarden paa 120 Td. Land hyppelig Jord, beliggende tæt ved Stranden, samt en Lørvemose paa 30 Td. Land, der foruden fornøden Ildbrændsel til eget Brug afgiver betydeligt til Salg. Efter den nye Matrikel udgjorde Hesselagergaard 1848 50 Td. frit og 317 Td. ufrit Hartkorn.

Som en Mærkelighed ville vi endnu tilføje at ved Teglværket ved Lunde-
borg, hvor et betydeligt Fund af Guldsager blev gjort i Aaret 1585, har man for 70 til 80 Aar siden fundet en Deel gamle Mynter og i Aaret 1844 en meget smuk Halsring af Guld til en Værdi af 250 Rbdl.; en Bonde i Nærheden skal ogsaa paa sin Mark have fundet en Deel Guld- og Sølvmynter, og det betydeligste Guldfund i Danmark, til en Vægt af 1112 Speciesducater, er fra Broholm, paa Grændsen af Hesselager Gods, saa at denne Egn har leveret saa rige Fund som ingen anden i Landet, med Undtagelse af Møgeltønder.

DIS-Danmark

1 0 8 6 9 2